

TOMASZ WARZOCHA

TIK jako czasoprzestrzenny przełom w komunikacji e-społeczeństwa*

ICT as a Time-Spanning Break Through in e-Society Communications

Doktor inżynier, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Pedagogiczny, Zakład Dydaktyki Ogólnej i Systemów Edukacyjnych, Polska

Streszczenie

Postęp technologiczny, rozwój nowych narzędzi usprawniających wymianę informacji, w tym sposób komunikowania się z innymi, wymusił przemianę tradycyjnej formy komunikacji w formę e-komunikacji. Czas spędzony podczas tradycyjnej rozmowy wymagał przerwania wykonywania innych czynności i wymuszał na osobach fizyczną obecność. Obecnie również mamy możliwość wizualizacji danej osoby podczas e-rozmowy, jednak czas i miejsce nie ograniczają nas praktycznie w żaden sposób. Dostęp do internetu jest na tyle powszechny, że z każdego miejsca na świecie możemy się ze sobą komunikować, widząc się nawzajem, używając do tego niezbędnych aplikacji zainstalowanych na smartfonach, np. SnapChat, Facebook, Instagram itp. W artykule dokonano analizy metod komunikowania się ze sobą na przestrzeni lat. Podjęta problematyka wydaje się być ciągle aktualna ze względu na coraz nowsze metody porozumiewania się w społecznościach opartych na technologiach informacyjnych. Czy tak jest rzeczywiście?

Słowa kluczowe: komunikacja, TIK, kompetencje, społeczeństwo

Abstract

Technological progress, the development of new tools facilitating the exchange of information, including the way of communicating with others, forced the transformation of the traditional form of communication into the form of e-communication. The time spent in a traditional conversation required the interruption of other activities and forced the individuals to be present. Currently, we also have the possibility to visualize a given person during an e-communication, but time and place do not limit us in anyway. Internet access is so common that from anywhere in the world we can communicate with each other seeing each other, using the necessary applications installed on smartphones, e.g. SnapChat, Facebook, Instagram etc. The article analyzes the methods of com-

* Opracowanie powstało przy użyciu platformy badawczej Pracowni Lifelong Learning, Pracowni Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych Laboratorium Zagadnień Społeczeństwa Informacyjnego w Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

municating with each other over the years. The issues discussed seem to be still relevant, due to the newer and newer methods of communication in information technology-based societies. Is this the case?

Keywords: ICT, communication, society, community

Wstęp

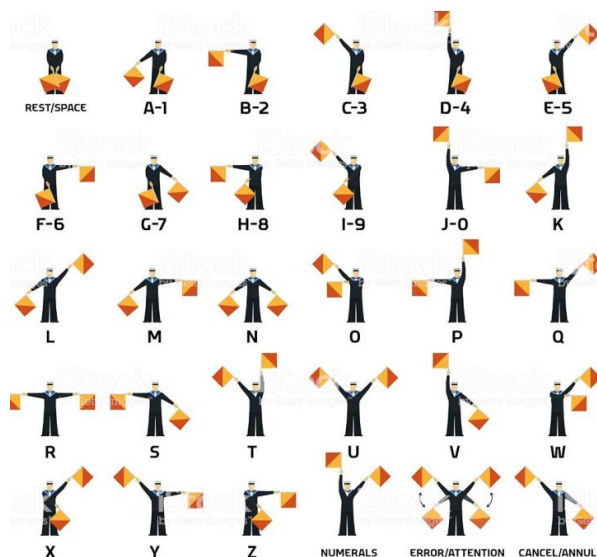
Komunikacja jest jedną z najstarszych metod porozumiewania się ze sobą, jaka towarzyszy człowiekowi od momentu, kiedy postanowił żyć w grupach społecznych. Potrzeba porozumiewania się, wymiany informacji między ludźmi jest nierozzerwalnie związana z naturą człowieka jako istoty społecznej, a zatem dla prawidłowego funkcjonowania potrzebuje on żywej i twórczej interakcji z drugim człowiekiem. Proces komunikowania się jest zatem fundamentem życia społecznego. Zmiany sposobu przekazywania informacji związane z jednej strony z udoskonalaniem metod, a z drugiej strony – sposobu odbioru, sprawia, że człowiek jest poniekąd zmuszony do uczenia się ich w celu wykorzystania w życiu prywatnym czy zawodowym. Aby umieć odnaleźć się w nowym środowisku, trzeba posiadać szereg specyficznych umiejętności, które pozwolą na świadome uczestnictwo w życiu społecznym (Dąbrowska, Drzewiecki, 2012). Niestety często bywa tak, że nie jesteśmy w stanie „zmusić się” do sięgania po nowe rozwiązania technologiczne usprawniające sposób komunikowania się z innymi osobami. O ile młode pokolenie osób wychowane z takimi rozwiązaniami techniki nie ma z tym problemu, to osoby starsze często wybierają tradycyjną formę komunikacji, np. realne spotkanie w rzeczywistości, wysłanie kartki czy listu. Obecnie miejsce tradycyjnej formy komunikowania się z innymi osobami wypierane jest przez media elektroniczne, a nawet idąc dalej – przenoszone jest do e-społeczeństwa, wykorzystując do tego odpowiednie narzędzia (Katz, 2017).

Historia tradycyjnych metod komunikacji

Tradycyjne metody komunikacji opierają się na przekazie informacji w sposób pozbawiony takich środków technicznych, jak telefony, smartfony, tablety itd. Z reguły wymiana informacji ogranicza się do spotkań z drugą osobą. Człowiek od dawnych czasów szukał sposobu przekazywania informacji, porozumiewania się z drugą osobą na dalekie odległości. Jednym z przykładów, jaki można w tym miejscu podać, jest wykorzystanie znaków dymnych będących formą komunikacji wizualnej. Niestety taka forma przekazywania informacji była ograniczona przez warunki atmosferyczne, miejsce nadawania komunikatu. Sposób przekazywania wiadomości mógł być odczytany zarówno przez przyjaciela, jak i wroga, dlatego wcześniej musiał być ustalony kod, tak aby odbiorca mógł go odczytać w sposób zrozumiały.

Innym przykładem przekazywania informacji było posługiwanie się sygnałami optycznymi. Jedną z najbardziej zaawansowanych metod wykorzystujących

ten rodzaj komunikacji była komunikacja semaforowa zaproponowana przez Francuza Chappe. Sposób przekazu informacji polegał na rozmieszczeniu stacji semaforowych w postaci wież z umieszczonymi na szczycie masztami zbudowanych z trzech ruchomych ramion. Konkretnie ułożenie trzech ramion przypisane było do konkretnej cyfry lub litery, co przedstawiono na rys. 1.

Rysunek 1. Kod semaforów według Chappe

Źródło: <http://www.thinkstockphotos.it>.

Rysunek 2. Telegraf Morsa

Źródło: <http://www.sparkmuseum.com>.

Odkrycie zjawiska elektryczności w XIX w. przyczyniło się do zwiększenia odległości przekazywanych w procesie komunikacji informacji. W sposób szczególny odkrycia związane z przekształceniem energii mechanicznej na elektryczną, powstanie silnika elektrycznego, odkrycie zjawiska elektromagnetyzmu przyczyniły się do powstania telegrafu. Udoskonalony przez Morsa prototyp telegrafu z 1830 r. Henry'ego pozwolił przesyłać komunikaty na dalsze odległości.

Kolejnym wynalazkiem, który zrewolucjonizował proces komunikacji, był telefon odkryty przez włoskiego emigranta Meucciego, chociaż powszechnie za jego twórcę uważa się Bella. Problemem, jaki pojawił się w związku z korzystaniem z telefonu, był brak wystarczającej sieci linii telekomunikacyjnych.

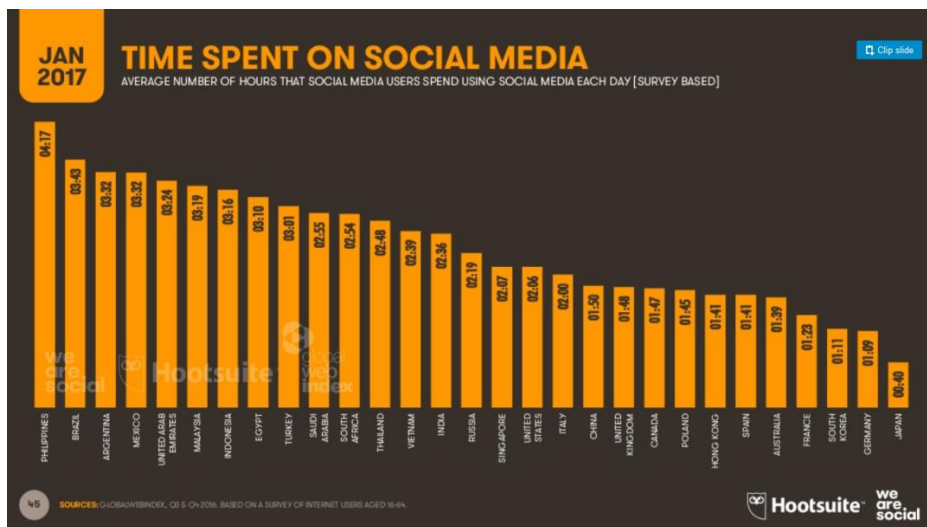
Powyższe przykłady stanowią jedynie wąski wycinek sposobów komunikacji na przestrzeni dziejów.

Wykorzystanie nowych technologii w procesach komunikacji

Powstanie nowych wynalazków, rozwój elektryczności, powstanie ery informatycznej przyczyniły się do zmiany sposobu przekazywania wiadomości w komunikacji interpersonalnej. Wprowadzenie na rynek w 1982 r. pierwszego komputera wyprodukowanego przez firmę IBM – model 515 sprawiło, że połączone w sieci pozwalały na wymianę informacji w dużo prostszy i szybszy sposób. Dzięki popularyzacji dostępu do internetu, stron internetowych powstało oprogramowanie zwane potocznie pocztą elektroniczną. Początkowo pozwalało ono wysyłać krótkie wiadomości tekstowe, obecnie poza komunikatem tekstowym możemy dołączyć obrazy, pliki dźwiękowe, filmy itd. Dzięki wykorzystaniu e-maili proces komunikacji nie stanowi już większego problemu. Jedynym ograniczeniem jest tylko dostęp do sieci internetowej. Pojawienie się narzędzi usprawniających proces komunikacji interpersonalnej dokonało przemian w przestrzeni społecznej (Majewska, 2018). W wyniku tego rodzaju zmian młode pokolenia zaczynają być przez nie kształtowane. Niejednokrotnie możemy się spotkać z sytuacją, gdzie młodzi ludzie siedzący obok siebie porozumiewają się ze sobą, wykorzystując smartfona z odpowiednimi aplikacjami, np. WhatsApp, Messenger, SnapChat czy inne portale społecznościowe umożliwiające wymianę informacji. Sposób wymiany komunikatu z innymi osobami uzależniony jest od narzędzia, dzięki któremu on następuje. Informacje mogą być wymieniane na tyle szybko, że odpowiedź otrzymujemy po kilku sekundach, co dawniej zajmowało dni lub tygodnie (Mieczakowski, Goldhaber, 2011).

Rzeczywiście rozwój nowych narzędzi wspomagających proces komunikacji sprawia, że coraz częściej sięgamy po technologie wprowadzające nas w wirtualne życie, w e-społeczeństwo. Uznając, że media czasami ułatwiają komunikację przekraczającą normalny poziom interpersonalny, wprowadza się nowe spojrzenie na komunikację „hiperpersonalną” (Everett, 1986; Walther, 1996). Jeżeli sięgniemy do raportów związanych z korzystaniem z portali społecznościowych, zobaczy-

my, że blisko 2,8 mld osób jest aktywnymi użytkownikami social mediów, z czego ponad 2,5 mld korzysta z nich za pomocą urządzeń mobilnych (Digital in 2017 Global Overview). Według statystyk przeciętnie każda osoba dziennie korzysta z portali społecznościowych przez blisko 1 godzinę 45 minut. Polska w tym rankingu znajduje się na 22. miejscu. Więcej informacji zamieszczono na rys. 3.

Rysunek 3. Ilość czasu poświęcana na korzystanie z portali społecznościowych

Źródło: na podstawie Global Web Index, <https://www.globalwebindex.com/>.

Coraz więcej firm daje swoim użytkownikom możliwość zapoznania się z ich produktem podczas rozmowy w świecie wirtualnym z wykorzystaniem potocznie nazywanych chatbotów. Proces komunikacji polega na wyłapywaniu przez program słów kluczowych z sekwencji zdań, a następnie szukaniu najbardziej zbliżonej i prawidłowej odpowiedzi. Jeżeli dokładniej przyjrzymy się tego typu rozwiązaniom, to w sieci znajdziemy bardzo dużo tego rodzaju informacji.

Powyższe przykłady pokazują, jak bardzo na przestrzeni lat zmieniły się sposoby komunikowania się z drugą osobą. Już teraz prototypy robotów symulujących prawdziwego człowieka – robot Sophia – sprawia, że za kilkanaście lat w różnych miejscach życia społecznego będziemy rozmawiali z robotem, a nie drugą osobą.

Podsumowanie

Wprowadzenie do procesu komunikowania się technologii informacyjno-komunikacyjnych sprawia, że jesteśmy zmuszani przez społeczeństwo do korzystania z nich w codziennym życiu. Idąc do galerii handlowych, biur obsługi

klienta, musimy wcześniej pobrać sobie elektroniczny bilet, który daje nam przepustkę do dalszej komunikacji interpersonalnej. Czasami możemy pewne sprawy załatwić, wysyłając e-maila, wiadomość systemową poprzez formularz elektroniczny, portal internetowy. Niestety, ale i w takich przypadkach musimy brać pod uwagę, że są to tylko narzędzia, które mogą ulec uszkodzeniu, zniszczeniu, zawieszeniu się systemu operacyjnego itp. Tradycyjna forma komunikowania się pomimo wielu niedogodności w społeczeństwie opartym na technologiach informacyjno-komunikacyjnych sprawia, że mamy pewność, iż wysłany komunikat zostanie odebrany przez odpowiedniego odbiorcę. Trzeba jednak pamiętać, że taka forma komunikacji uległa już znacznej zmianie, a nowa poprzez udoskonalenia w pewnym momencie wyprze ją całkowicie.

Literatura

- Dąbrowska A., Drzewiecki P. (2012). *Cyfrowa przyszłość. Katalog kompetencji medialnych i informacyjnych*. Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska.
- Dutta, S., Mia, I. (red.) (2009). *The Global Information Technology Report 2008–2009*. World Economic Forum, INSEAD.
- Katz, J. (2017). *Machines that Become Us*. New York: Routledge.
- Majewska, K. (2018). *Modern Educational Tools in the Teacher's Work*. Katowice: Wyd. UŚ.
- Mieczakowski, A., Goldhaber, T., Clarkson, J. (2011). *Culture, Communication, and Change: Report on an Investigation of the Use and Impact of Modern Media and Technology in Our Lives. In Culture, Communication, and Change*. Cambridge, UK: Engineering Design Centre, University of Cambridge. Raport Digital in 2017 Global Overview.
- Walther, J.B. (1996). Computer-Mediated Communication: Impersonal, Interpersonal and Hyperpersonal Interaction. *Communication Research*, 23 (1), 3–43